

COMPETENȚA DE COMUNICARE ÎNTR-O ABORDARE PRAGMATICĂ

Prof.univ.dr. Ezechil Liliana
DPPD, Universitatea din Pitești

Abstract

Both European and national standard of teacher's profession explicitly refer to the importance of communication competences as regards the profile of the modern educator. Having a propension for the pragmatic approach of this problem, teachers are preoccupied with assimilating rapid and immediate ways of identifying the main behavioral manifestations, relevant for what could be called "a communicative professional style". The present paper presents such an instrument that is "an observation pattern of teacher's communicative behaviour". This pattern could be the object of cross evaluation, using it both in self-evaluation and mutual evaluations process. By comparing the results, we intend to obtain an image, as accurate as possible, of the presence of these competences in teacher's/educator's professional profile.

Key-words: communication competence, teacher's professional profile, observation pattern of communicative behavior

Problema competenței de comunicare ocupă un loc central în cadrul procesului formării inițiale și continue a personalului didactic.

Ea se regăsește atât în profilul european al profesorului eficient cât și în standardul național pentru toate categoriile de personal didactic: preșcolar, primar, gimnazial/liceal, fiind considerată ca definitivă și pentru profilul profesorului din învățământul universitar de pretutindeni.

Conceptul de competență de comunicare este abordat din diferite perspective teoretice. Canale și Swain (1980) au evidențiat patru astfel de perspective:

1. drept competență gramaticală (de a folosi cuvintele și regulile de construcție gramaticală)
2. ca și competență sociolingvistică – înțeleasă drept capacitate de a-ți apropia un interlocutor
3. ca abilitate de elaborare și susținere a unui discurs care să se caracterizeze prin coeziune și coerență
4. ca o competență strategică – de folosire adecvată a strategiilor de tip comunicativ

În context educațional se regăsesc toate aceste forme de manifestare a competenței de a comunica.

Practicienii (manageri, profesori și elevi) sunt preocupați însă de această problemă nu atât pentru considerente de ordin teoretic (deși acestea nu pot fi eludate), cât – mai ales – pentru considerente pragmatice. În acest sens ei sunt interesați de a identifica rapid și imediat propriile dificultăți de comunicare, sunt preocupați de o mai bună înțelegere a comportamentului comunicativ al interlocutorilor, ca și de identificarea unor căi și a unor modalități de eficientizare a comportamentului comunicativ personal.

Competența de comunicare prezintă avantajul că se asociază cu o serie de manifestări observabile ce permit recunoașterea ei într-o serie de situații obișnuite de viață.

Multe dintre manifestările definiției pentru competența de a comunica se regăsesc, de asemenea, în context educațional unde comunicarea interpersonală îmbracă și unele manifestări particulare ce decurg din faptul că activitatea educativă este îndreptată către atingerea unor scopuri specifice.

Pentru a ușura efortul de conștientizare a comportamentului de tip comunicativ – aspect pe care orice educator școlar ar trebui să îl poată optimiza continuu, prezentăm în continuare a grilă de observare a comportamentului comunicativ al profesorului.

O asemenea grilă ar putea face obiectului atât al unei autoevaluări a comportamentului comunicativ de către profesorul însuși, cât și obiectul evaluărilor reciproce, pe care profesorii le-ar putea iniția unul în raport cu celălalt pentru a dobândi o cunoaștere cât mai obiectivă a acestor manifestări.

FIȘA DE OBSERVARE A COMPORTAMENTULUI COMUNICATIV AL PROFESORULUI

NUMELE:.....
ȘCOALA:.....
SPECIALITATEA:.....
GRAD DIDACTIC:.....

Descriptori comportamentali	Într-o f. mică măsură	Într-o mică măsură	Într-o mare măsură	Într-o f. mare măsură
1. este relaxat în relațiile cu elevii				
2. creează în sala de clasă un climat plăcut, de încredere				
3. îi ascultă cu atenție pe elevi atunci când răspund la lecții, fără a-i întrerupe și fără a-i sancționa imediat ce au greșit				
4. le explică elevilor cu răbdare de ce a adoptat anumite decizii care îi afectează în mod neplăcut				
5. reia anumite explicații ori de câte ori este nevoie până înțeleg toți elevii				
6. creează diferite oportunități pentru ca elevii să își poată exprima propriile puncte de				

vedere				
7. manifestă capacități empatice[1]				
8. stimulează stabilirea unor interacțiuni între elevi				
9. organizează clasa de elevi pe grupe omogene pentru realizarea unor sarcini didactice				
10. organizează clasa de elevi pe grupe eterogene pentru realizarea unor sarcini didactice				
11. folosește argumente convingătoare în explicațiile pe care le oferă elevilor				
12. îi ajută pe elevi să depășească anumite obstacole/bariere subiective pe care le resimt în stabilirea unor relații de comunicare cu colegii				
13. îi ajută pe elevi să depășească anumite obstacole/bariere subiective pe care le resimt în stabilirea unor relații de comunicare cu profesorii				
14. are reprezentări [2] realiste asupra interlocutorilor				
15. evită să atribuie[3] interlocutorului defecte în mod abuziv				
16. știe să inducă interlocutorului stări psihologice pozitive, optimiste				
17. stilul de predare este foarte clar, pe înțelesul elevilor				
18. caută în permanență elemente de atractivitate pentru a stârni interesul elevilor pentru lecție				
19. ritmul vorbirii este echilibrat (nici prea lent, nici prea rapid)				
20. folosește calitățile vocii (intensitate, timbru) pentru a sublinia elementele de conținut cu cea mai mare semnificație				
21. în timpul discursului, introduce unele pauze care să permită elevilor să reflecteze îndelung asupra ideilor esențiale				
22. menține un contact vizual viu cu interlocutorii lui				

Fișa va fi completată pe rând de către un profesor și apoi de către un coleg de al său, pentru ca, ulterior, datele obținute să fie supuse unui proces de comparare. Cu cât valorile rezultate prin procesul evaluativ vor fi mai apropiate de valorile aprecierilor cu caracter autoevaluativ, cu atât obiectivitatea percepției de sine va fi îmbunătățită. Subiecții care acceptă să participe la astfel de evaluări încrucișate au șansa de a realiza ceea ce în limbajul psihologiei poartă numele de *dezvoltare personală*.

Conceptul însuși de „dezvoltare personală” a fost asimilat în procesul formării profesionale a adulților ca urmare a acceptării ideii că un adult își modifică anumite constante comportamentale doar atunci când conștientizează în mod propriu necesitatea schimbării unor manifestări care țin deja de personalitatea sa și de stilul personal. Efectul unor astfel de schimbări este profund și de durată.

Note:

[1] – termenul de „empatie” redă „starea psihică de rezonanță, de comunicare afectivă cu semenul”. Ea este bine surprinsă prin expresia „a te pune în locul altuia mai înainte de a-l judeca”.

[2] – termenul de „reprezentare” este folosit aici cu sensul” ... „filtre pe baza cărora individul abordează și construiește lumea” (Jean Pierre Astolffi&Michel Develay, 1989, p.116). Reprezentările acționează ca „adevărate oglinzi deformatoare” (Ezechil, L., 2002), ele având capacitatea de influența receptarea pozitivă sau negativă a unei persoane, la un moment dat, chiar în ciuda evidențelor.

[3] – termenul de „atribuire” este asociat cu cel de „reprezentare”, în sensul în care o reprezentare pozitivă induce un întreg șir de atribuiri pozitive, iar o reprezentare negativă induce un întreg șir de atribuiri negative. De aici rezultă că persoană pentru care avem reprezentări pozitive este receptată ca având mult mai multe calități decât are de fapt, iar persoana pentru care avem reprezentări negative este receptată ca având mult mai multe defecte decât are în mod real. Atribuirile desemnează, astfel, „procesul care ne permite să producem plusvaloare la nivelul sensului” (Jean Claude Deschamps & Alain Clemence, 1966, pp.83-84).

Bibliografie:

[1] Astolffi, J.P., Develay, M. – *La didactique des sciences*, P.U.F., (Que-sais-je?), 1989,

[2] Canale, M., & Swain, M. - *Theoretical bases of communicative approaches to second language teaching and testing*. Applied Linguistics, 1 (1): 1-47, 1980, Sursa: http://en.wikipedia.org/wiki/Communicative_competence,

[3] Deschamps J. Cl., & Clemence, A., (trad.) – *Noțiunea de atribuire în psihologia socială*,1996, în: Psihologie socială. Aspecte contemporane, (coord. Adrian Neculau; Editura Polirom, Iași, 1980,

[4] Ezechil, L., – *Comunicarea educațională în context școlar*, EDP, București, 2002.